

Het erfgoed van de

Peter Renard

“We moeten ons erfgoed beschermen en opnieuw in de maatschappij integreren. Precies omdat erfgoed een aangepaste bestemming krijgt en toegankelijk wordt gemaakt, vervult het opnieuw een rol in de samenleving.” Dat zegt Bo Coolsaet, voorzitter van het 200.000 vrijwilligers tellende Forum voor Erfgoedverenigingen.

“Daarom is het zo belangrijk dat binnen het Forum 200.000 vrijwilligers zich inzetten om ons erfgoed liefdevol te koesteren. Die mensen werken in kleine groepen of grote organisaties en houden zich bezig met begijnhoven, molens, religieuze kunst, watererfgoed, vliegend en rollend erfgoed. Dat is op zich al een prachtig landschap! We zouden onze activiteiten beter in kaart moeten brengen, want de beleidsmensen beseffen niet wat er in onze sector

allemaal gaande is. Het grote probleem is en blijft die verantwoordelijke beleidsmensen hun ogen te doen openen voor het erfgoed. Ik vind het onbegrijpelijk dat er in onze overheidsdotatie wordt gesnoeid. Dat brengt de sector in de problemen, want er is geld nodig om de vrijwilligers in onze verenigingen te ondersteunen. Zonder die mensen is het voortbestaan van die verenigingen in gevaar. We zouden, omgekeerd, met erfgoed toch ook banen kunnen creëren?”

“Het thema van de Forumdag van volgend jaar is het erfgoed van de toekomst. We moeten het verleden in stand houden en daarbij

is bewaren uiteraard de eerste stap. Maar we moeten meer doen. Het erfgoed moet leven, het moet over mensen gaan. Een

Romeinse site wekt bij mij geen emoties op, tenzij er een verhaal van mensen aan verbonden is. Daarom moet ons erfgoed toegankelijk zijn, ook voor jongeren. Om de jeugd te bereiken, moeten we anders communiceren en nieuwe media inschakelen. We moeten ons erfgoed beschermen en opnieuw in de maatschappij integreren. We mogen niet stug vasthouden aan wat geweest is. Precies omdat erfgoed een aangepaste bestemming krijgt en toegankelijk wordt gemaakt, vervult het opnieuw een rol in de samenleving. Herbestemming is een noodzaak en we moeten daar als erfgoedsector compromissen in durven te sluiten. Liever een goede nieuwe bestemming voor een historisch gebouw dan leegstand. Zo ben ik met de bisschoppen in overleg over de herbestemming van kerkgebouwen. Kerken zijn een belangrijk onderdeel van onze westerse cultuur en dragen bij aan de groepsvorming en het wij-gevoel. Dat staat los van het geloof. Ieder creëert zijn eigen goden, mij gaat het om de groepsvorming.”

“Ik ben als uro-androloog met de mens en zijn omgeving bezig, maar ik leg me ook toe op de identiteit van man en vrouw en op relaties. Vanuit mijn waarnemingen kan ik alleen concluderen dat de prestatiecultuur waarin wij de laatste decennia hebben geleefd, tot een vergaande vorm van egocentrisme en niet tot meer geluksgevoel heeft geleid. Alle elementen om ons goed te voelen zijn aanwezig en toch staat het welzijnsgevoel op een zeer laag

pitje en zijn antidepressiva de best verkochte medicijnen. Dat komt volgens mij omdat het groepsgevoel ontbreekt, het wij-gevoel dat bepalend is voor een gelukkige samenleving. In de opbouw van het wij-gevoel kan erfgoed een belangrijke rol spelen, want erfgoed bepaalt wat en wie we zijn.” Dat zegt Bo Coolsaet, sinds vorig jaar voorzitter van het Forum voor Erfgoedverenigingen (vroeger VCM), een netwerk van 265 erfgoedverenigingen in Vlaanderen en Brussel. Bo Coolsaet raakte eind jaren 1990 bij een breed publiek bekend met de publicatie van “Het penseel van de liefde, leven en werk van de penis”. Dat boek is in meer

dan vijftien talen vertaald. De gewezen **◀ Erfgoed moet leven ▶** professor aan de Universiteit Utrecht en aan enkele Amerikaanse universiteiten koppelt erfgoed aan welzijn.

“Studies hebben aangetoond dat een verbrokkelende maatschappij door angst, wantrouwen en agressie wordt beheerst. Je hoeft maar in de auto te stappen en je wordt met die agressie geconfronteerd. Of kijk naar de angst voor het nieuwe en, bijvoorbeeld, voor migratie. Politici willen met buurt- en andere activiteiten het groepsgevoel herstellen - en dat is goed - maar we moeten dat ook structureel aanpakken, van de gezinnen over de buurten naar de dorpen en de steden. Een coherente samenleving moet van onderuit groeien. Een aantal elementen zal van zeer groot belang zijn: de liefdeselementen die gebaseerd zijn op respect, dankbaarheid, gelijkwaardigheid... Daarin heeft het erfgoed een belangrijke rol te vervullen. Wij vergeten vaak dat alles wat nu gebeurt - in bijvoorbeeld kunst, architectuur of stedenbouw - voortkomt uit het verleden. We moeten daarvoor respect tonen en het verleden in onze samenleving incorporeren.”

toekomst

◀ *Te weinig toenadering tussen natuurbeweging en erfgoedsector* ▶

HISTORISCH LANDSCHAP

“Het is jammer dat erfgoed en ruimtelijke ordening elkaar niet vinden. In de voorloper van ons ledenblad Forum – Contact schreef Hans Leinfelder (Universiteit Gent) provocerend dat erfgoed in de meeste ruimtelijke initiatieven een noodzakelijk kwaad is. Dat is helaas de waarheid en een droevige zaak. Hoe gaat ruimtelijke ordening om met verbouwen, aanbouwen, bouwen in de omgeving van erfgoed? We moeten goed nadenken of we ons erfgoed ruimtelijk op de juiste manier omkaderen. Een van de thema's van de komende forumdag is hoe we met de relatie tussen steden en hun omgeving omgaan. Ofwel maken we woonsteden met hoge gebouwen waar alles voorhanden is en beschouwen we de omgeving van de stad als een omkadering, ofwel betrek je die omgeving bij de stad. Ik ben voor de tweede optie, maar voor de eerste zijn zeker ook goede argumenten aan te reiken.”

“Er is ook nog te weinig toenadering tussen de natuurbeweging en de erfgoedsector. Als het over de polders in het Antwerpse havengebied gaat, staan de erfgoedsector en de natuurbeweging lijnrecht tegenover elkaar. Overigens blijft die havenuitbreiding voor mij heel gevoelig liggen. Dat een unieke locatie als Doel, met drie beschermde gebouwen, moet verdwijnen, kan ik moeilijk verwerken. Maar goed, wij willen het in de loop der eeuwen door de mens gemaakte polderlandschap bewaren. De milieubeweging wil meer natuur. Maar we kunnen daar toch samenwerken? We kunnen paden aanleggen door dat historisch landschap, ervoor zorgen dat de landbouw respect heeft voor natuur en landschap. Ik ben een verzoener en van beroep een bemiddelaar. We moeten met zoveel mogelijk mensen de handen in elkaar slaan, zoveel mogelijk organisaties bij het erfgoed betrekken.”

“Met het oog hierop is het Forum een samenwerkingsmodel met de gemeenten aan het uitwerken. Zo willen we ervoor zorgen dat goede ideeën en praktijkvoorbeelden tot bij de gemeenten doorsijpelen. Vlaanderen is eigenlijk niet veel meer dan een grote stad met buitengebied. Daar zouden we toch tot een betere, ook sociaal-cultureel geïnspireerde ruimtelijke ordening moeten kunnen komen?”

Bo Coolsaet:
“Een Romeinse site wekt bij mij geen emoties op, tenzij er een verhaal van mensen aan verbonden is. Daarom moet ons erfgoed toegankelijk zijn.”
[FOTO: REPORTERS, NICK HANNES]

